

GANDHI I TOLSTOJ

(prepiska)

(prepiska)

Gandhijevom prvom pismu Tolstoju prethodila je njegova čestitka za osamdeseti rođendan pisca i mislioca kojeg je izuzetno cijenio.

Prvo Gandhijevo pismo Tolstoju

1. listopada, 1909.

Poštovani gospodine,

slobodan sam skrenuti Vam pažnju na zbivanja u Transvaliji (Južna Afrika) tijekom posljedne tri godine.

Tu postoji kolonija Britanskih Indijaca od oko 13.000 ljudi. Oni već niz godina rade pod stegom raznih zakonskih kočnica. Ovdje, naime, vladaju predrasude u vezi boje kože i neke posebne u vezi Azijata. U pozadini te pojave leži zavist. Ta je pojava dosegla vrhunac prije tri godine kada je usvojen zakon kojeg smo ja i mnogi drugi smatrali ponizavajućim i sračunatim nastojanjem da se oduzme ljudsko dostojanstvo onima na koje se odnosi. Osjećao sam da je podvrgavanje takvom zakonom u suprotnosti s duhom istinite religije. Zajedno s nekim svojim prijateljima vjerovao sam i još uvijek vjerujem u doktrinu ne-suprotstavljanja zlu. Imao sam čast čitati Vaša djela i ostavila su na mene dubok dojam. Britanski smo Indijcima u potpunosti iznijeli pojedinosti položaja u koji ih stavila novi zakoni i privilihati su savjet da se tome ne podvrgnemo, već da otrpmo zatvor ili bilo koje druge kazne koje zakon predviđa. Zbog te odluke skoro pola indijskog stanovništva, koje nije moglo podnijeti takvu borbu i pretprijeti zatvorske strahote, odselio je iz Transvalije, radje no da se podvrgne zakonu koji smo smatrali ponizavajućim. Nekih 2.500 ljudi pošlo je u skladu sa svojom savješću u zatvore, poneki i po pet puta. Prvotri su trajali od četiri dana do šest mjeseci i uglavnom su bili vezani uz težak rad. Mnogi su bili finansijski uporašteni. Trenutno je po transvalskim tamnicama zatočeno preko stotine ljudi zbog pasivnog otpora. Neki su od njih bili vrlo siromašni ljudi, koji su živjeli od nadnice. Zbog toga su istomišljenici preuzeeli brigu o izdržavanju njihovih žena i djece. To zahtjeva izuzetnu odricanje, no po mojem mišljenju ljudi su na visini nastale situacije. Borba se nastavlja i nitko ne zna kada će završiti. No, već do sada neki su se od nas osvjeđili da pasivni otpor može pobijediti tamo gdje se gruba sila mora skršiti. Primjećujem da se borba toliko odvija u uglavnom zbog naših slabosti, a i zbog uvjerenja, usadenog u svijesti vlasti, da nećemo biti u stanju dugo izdržati patnje.

S još jednim prijateljem doputovao sam ovamo kako bih se sreto s predstavnicima Imperije, izložio im nastalu situaciju, i zadobio podršku. Sudionici pasivnog otpora shvatili su da pravi put ne leži u natezanjima s vladom, no mi smo izabrali kao delegacija zbog uvjerenja slabijih članova zajednice i stoga smo tu kao izraz slabosti, a ne kao izraz snage. No, boraveći ovdje i promatrujući osjetio sam da bi trebalo raspisati natječaj za najbolji esej o etici i djelotvornosti pasivnog otpora, kako bi se pročulo o pokretu i potaknulo lude da misle. Jedan od prijatelja pokrenuo je pitanje moralne ispravnosti predloženog natječaja. Smatra da bi takva stvar bila u suprotnosti s pravim duhom pasivnog otpora, da bi to bilo nalič potukljivanju mnenja. Mogu li Vas zamoliti da me počastite svojim mišljenjem o toj stvari? Osim toga ako smatrate da nema ničeg lošeg u tome da pozovemo ljude da dadu svoje priloge, usudio bih se zatražiti od Vas da mi pošaljete imena onih kojima bih se mogao osobno obratiti s molbom da pišu o toj stvari.

Ima još nešto zbog čega bih Vam oduzeo još malo vremena. Primjerak Vašeg Pisma hindu-u, o sadašnjem nemiru u Indiji, dospio je preko prijatelja i do mene. Na prvi je pogled uočljivo da su tu iznesena Vaša gledišta. Moj prijatelj bi želio o vlastitom trošku prevesti i štampati to pismo u 20.000 primjeraka i razdjeliti ih. S druge strane – nismo uspjeli pribaviti original, i čini nam se da nije u redu da se upustimo u izdavanje dok ne dobijemo potvrdu da je naš primjerak ispravan i da je to stvarno Vaše pismo. Usudujem se uz ovo svoje pismo priložiti kopiju našeg primjerka, i osjećao bih se Vašim dužnikom ako biste mi potvrdili da je to Vaše pismo, da li je kopija ispravna i da li ste suglasni s navedenim načinom izdavanja. Ako želite još nešto dodati tom pismu, molim Vas učinite to. Usudio bih se čak nešto predložiti. U zaključnom odjeljku čini se kao da razuvjeravate čitatelja o osnovnosti vjere u reinkarnaciju. Ne znam da li ste (ako to nije drsko da spomenem) posebno proučavali to pitanje. Vjeru u reinkarnaciju ili transmigraciju njeđuju milioni u Indiji i u Kini također. Za mnoge je to, moglo bi se reći, čak stvar iskustva, a ne tek akadamskog stava. Reinkarnacija razumno objašnjava mnoge misterije života. Za neke od pobornika pasivnog otpora koji su prošli kroz tamnice Transvalije reinkarnacija je predstavljala utjecaj. Ja Vam to ne pišem da bih Vas uvjerio u istinitost te doktrine, već da Vas zamolim ako biste možda mogli isključiti riječ »reinkarnacija« iz niza stvari o kojima nastojite razuvjeriti svojeg čitatelja. U to Pismo uvrstili ste mnoge navode iz Kršće i navodili ste poglavljia. Biti ću Vam zahvalan ako mi date naslov knjige iz koje su ti navodi.

Zamolio sam Vas ovim pismom. Svjestan sam da oni koji Vas poštuju i nastoje slediti Vas, nemaju pravo oduzimati Vam vrijeme, već da je njihova dužnost da Vas ne dovode u neprilike, koliko god je to moguće. Ja sam, ipak, iako sam za Vas potpuni stranac, uzeo sebi slobodu da Vam se ovako

obratim u ime probitka Istine, i da bih dobio Vaše savjete o problemima kojima ste posvetili svoje životno djelo.

Uz izraze poštovanja,
ostajem Vaš odani sluha

Mohan Karamčand Gandhi

Jasna Poljana,
7. listopada, 1909.

M. K. Gandhiju
Transvaal

Upravo sam primio Vaše vrlo zanimljivo pismo, koje me je ispunilo zadovoljstvom. Neka Bog pomogne svoj našoj dragoj braći i suradnicima u Transvaalu. Ta borba između blagosti i grubosti, između poniznosti i ljubavi s jedne strane i taštine i nasilja s druge, počinje se sve jače osjećati i ovdje, među nama – posebno u oštrom sukobima između vjerskih obaveza i zakaona države – koji se izražavaju u odbijanju služenja vojnog roka. Ta su odbijanja vrlo česta.

Napisao sam Pismo hindu-u i biti će mi vrlo draga da bude prevedeno na engleski, naslov knjige o Kršnji poslat će Vam iz Moskve. U vezi »ponovnog radnja« – ja sa svoje strane neću ništa izostaviti, jer se meni čini da se vjerovanje u ponovno rođenje neće nikada moći tako duboko ukorijeniti u ljudi i obuzdati čovječanstvo, kao vjerovanje u besmrtnost duše i vjera u božansku istinu i ljubav; no ovlašćujem Vas naravno, ako Vi to želite, da ispuštate dotične odlomke. Biti će mi draga da potpomognem Vašu ediciju. Objavljivanje i širenje mojih napisa, prevedenih na indijske dijalekte, može mi samo pridonići zadovoljstvo.

Kada se poduzima nešto iz vjere ne treba uopće dozvoliti da se pojavi pitanje novčanog poravnanja.

Bratski Vas pozdravljam i dragi mi je da smo stupili u osobni dodir.

Lav Tolstoj

10. studenog, 1909.

Poštovani gospodine,

želio bih Vam izraziti svoju zahvalnost na Vašem preporučeno odaslanom odgovoru u vezi Pisma hindu-u i drugim stvarima o kojima sam Vam pisao.

Čuo sam da ne stojite najbolje sa zdravljem i suzdržao sam se da Vam pošaljem zahvalnicu, znajući da pismeni izrazi zahvalnosti predstavljaju nepotrebno formalno, ali me je gospodin Aylmer Maude, kojeg sam sada imao priliku sresti, uvjeravao da je Vaše zdravlje odlično i da Vi svakog jutra neizostavno obavljate svoju prepisku. To su za mene bile vrlo ugodne novosti koje su me ohrabrile da Vam ponovno pišem o zbivanjima koja su, kao što znam, od presudnog značenja, prema Vašem učenju.

Usudujem se priložiti primjerak knjige koju je napisao jedan prijatelj (gospodin Doke) Englez – koji je trenutno u Južnoj Africi, u vezi mogej života, utliko koliko se tiče borbe od koje sam nerazdvajan i kojoj sam posvetio svoj život. Zato što žarko želim pobuditi Vaše aktivno zanimanje i naklonost smislio sam da nećete smatrati za neumjesno što Vam šaljem tu knjigu.

Po mojem mišljenju ova borba Indijaca u Transvaalu najveća je te vrste u naše doba, najveća idealistička borba – i po cilju i po sredstvima kojima se cilj ostvaruje. Ne znam da se igde drugdje vodi boj iz kojeg na kraju sudionici neće iznijeti nikakve osobne koristi i u kojem je 50% osoba pretrpjelo velike patnje i suđenja – zbog obrane principa. Ja nisam mogao zagovarati tu borbu onoliko koliko bih ja to želio. Vi danas raspolazežte najširim mogućim čitateljstvom. Ako budete zadovoljni činjenicama izloženim u knjizi gosp. Doke-a i ako smatrate da su zaključci do kojih sam došao u skladu sa tim činjenicama, zamolio bih Vas da iskoristite svoj utjecaj na bilo koji način kojeg smatrate posebnim kako bi se pokretu pridao širi značaj u javnosti. Ako taj pokret izvođi pobjedu to neće biti samo trijumf vjere, ljubavi i istine nad bezvjernstvom, mržnjom i laži, već je vrlo vjerovatno da će poslužiti kao primjer milionima Indijaca i narodima u drugim djelovima svijeta, koji su potlačeni i sigurno će puno uznapredovati u slamanju sile nasića, barem u Indiji. Ako izdržimo do kraja, kao što mislim da hoćemo, ne sumnjam ni najmanje da ćemo ostvariti svoj krajnji cilj, a Vaša bi bila podrška, pružena na način kojeg sam izaberete, mogla samo osnažiti u našoj odlučnosti.

Pregovori za rješenje našeg pitanja, koji su sada u toku, skoro su u potpunosti propali i zajedno sa svojim istomišljenicima vraćam se u Južnu Afriku ovog tjedna da bih pošao u zatvor. Mogu dodati da imam sreću da mi se pridružio moj sin, koji je upravo osuden na šestomjesečni zatvor s teškim radom. To je njegov četvrti boravak u zatvoru u toku ove borbe.

Ako ćete biti tako dobri da odgovorite na ovo pismo, molio bih Vas da mi ga uputite na Johannesburg, S. A. Box 6522,
Nadam se da će Vas ovo zateći u dobrom zdravlju.
i ostajem Vaš odani sluga

M. K. Gandhi
Johannesburg,
4. travnja 1910.

Cijenjeni gospodine,

možda se sjećate da sam Vam ja pisao iz Londona gdje sam privremeno boravio. Kao Vaš predan sljedbenik ja uz ovo pisamce šaljem knjižicu koju sam napisao. Preveo sam to s originala kojeg sam napisao na Guđarati (svojem materinskom jeziku). Vrijedno je možda spomenuti da je gudratsko izdanje konfiscirala indijska vlast. Zbog toga sam požurio sa štampanjem prijevoda. Bojim se da Vas opterećujem, ali ako to Vaše zdravlje dopušta i ako imate vremena da pregledate tu knjižicu, onda ne trebam ni pokušati izreći koliko će mi silno značiti Vaš kritički osvrт na nju. Šaljem Vam i nekoliko kopija Pisma hindu-u kojeg ste mi dozvolili da štampam. I to pismo će biti prevedeno na neki indijski dijalekt.

S poštovanjem

M. K. Gandhi
8. svibnja 1910.

Dragi prijatelju,

Upravo sam primio Vaše pismo i Vašu knjigu »Indian Home Rule« (Indijska samouprava).

Pročitao sam je s velikim zanimanjem, jer mislim da pitanje kojim se u njoj bavite nije značajno samo za Indijce, već za cijelokupno čovječanstvo.

Ne mogu pronaći Vaše prvo pismo ali pronašao sam Vašu biografiju koja me se jako dojmila i omogućila mi da Vas kroz nju upoznam i bolje razumijem.

Ovih dana ne stojim najbolje sa zdravljem. Zato Vam ne mogu pisati o svim pitanjima koja su vezana uz Vašu knjigu i uopće uz Vaše djelatnosti, koje ja veoma cijenim. Ali pisat ću Vam čim se opravim.

Vaš prijatelj i brat

Lav Tolstoj

15. kolovoza, 1910.

M. K. Gandhi
odvjetnik

Grofu Lavu Tolstiju

Cijenjeni gospodine,
osjećam se Vašim velikim dužnikom zbog hrabrujućeg i srdaćnog pisma od 8. svibnja. Jako mi je dragocjena Vaša općenita saglasnost s mjerom knjižicom, Indian Home Rule. I ako ćete imati vremena ja ću dočekati kao neprocjenjivo vrijednu Vašu iscrpnu kritiku tog rada koju ste mi dobrodošlito obećali u svojem pismu.

Gospodin Kallenbach Vam je pisao o Gospodarstvu Tolstoj. On i ja smo prijatelji već niz godina. Mogu potvrditi da je on prošao kroz iskustva koja Vi tako živo opisali u svojem djelu »Moja ispovijest«. Na gospodina Kallenbacha nijedno štivo nije ostavilo toliko dubok dojam kao Vaša djela. Kao poticaj za daljnje napore u življenu u skladu s idealima koje ste Vi predožili svjetu, bio je slobodan, nakon usuglašavanja sa mnom, dati svojem gospodarstvu Vaše ime.

Šaljem Vam u prilogu brojeve našeg lista Indian Opinion (Indijski stav) u kojima ćete naći sva obavještenja o njegovom velikodušnom činu.

Ne bih Vas možda trebao opterećivati svim tim pojedinostima, no učinio sam to jer ste pokazali osobno zanimanje za borbu pasivnim otporom koju vodimo u Transvaalu.

Ostajem Vaš odani sluga

M. K. Gandhi

Tolstoj je u prosincu 1908. završio malu »monografiju« o hinduističkoj religiji i filozofiji. Napisao ju je kao odgovor grupi indijskih revolucionara u Evropi koje je tada predvodio još nepoznati Taraknath Das (pisali su mu 24. svibnja, 1908.).

Tolstoj je svoje »Pismo hindu-u« napisao na ruskom. Izazvalo je silno religijski i Gandhi je zato zamolio dopuštenje da se štampaju autorizirani prijevodi na Engleski i Guđarati, za koje je sam napisao predgovor.

POTČINJAVANJE INDIJE – UZROK I IZLAC IZ POSTOJEĆEG STANJA

M. K. Gandhi

Pismo koje slijedi prijevod je Tolstojevog pisma napisanog na Ruskom kao odgovor Taraknath Dasu, jednom od urednika tjednika »Free Hindustan« (Slobodni Hindustan). Nakon što je putovalo od ruke do ruke to je pismo stiglo i do mene preko prijatelja, koji me je kao nekog jako zainteresiranog za Tolstojeva djela, pitao da li smatram da bi ga bilo vrijedno objaviti. Odmah sam potvrđeno odgovorio i dodata da ću sam prevesti to pismo na Guđarati, te da ću naći druge koji će ga prevesti i objaviti na drugim indijskim jezicima.

Pismo koje je dospjelo do mene bilo je natiskana kopija. Stoga sam kod autora provjerio izvornost i točnost, a on je istovremeno blagonaklonio dozvolio izdavanje.

Meni kao skromnom sljedbeniku tog velikog učitelja, kojeg dugo smatrati jednim od svojih vodiča, čast je sudjelovati u objavljivanju njegovog pisma, a posebno ovakvog kavko je ovo.

Cijenjena je da je svaki Indijac, bez obzira na to koliko je toga svjestan, nacionalistički nastrojen. No, što to točno znači o tome svaki od indijskih nacionalista ima svoje mišljenje, a još je veće razilaženje u pogledu načina kako ostvariti cilj.

Jedna od prihvaćenih i drevnih metoda za ostvarenje ciljeva je nasilje. Ubistvo Sir Curzon Wylie-a ilustrira tu metodu u najstrašnijem svjetlu. Tolstoj je posvetio život tome da metodu nasilja zamjeni, da ukloni tiraniju ili osigura reformu metodom nepružanja otpora zлу. Smatrao je da mržnja koja se izražava u nasilju treba otkloniti ljubavlju, koja se izražava u prihvaćanju trpljenja patnje. On ne dopušta nikakve izuzetke koji bi osporavali taj veliki božanski zakon ljubavi. Primjenjuje ga na sve probleme koji muče čovječanstvo.

Kada čovjek kao Tolstoj, jedan od najblistavijih umova Zapadnog svijeta, jedan od najvećih pisaca, koji je kao vojnik doznao što je nasilje i što ono može učiniti, osuđuje Japan što slijepo slijedi zakon suvremene znanosti, neopravdano tako imenovan, i boji se da će tu zemlju zadesiti najstrašnije nesreće, onda mi trebamo na trenutak zastati i razmotriti da li smo i mi u opasnosti da zbog svoje nestrljivosti spram engleskih vlastodržaca zamjenimo jedno зло za drugo – gore. Indija, kolijevka velikih religija svijeta, prestat će biti nacionalistička Indija, bez obzira na to što bi drugo mogla postati, kada na tom svetom tlu, završi proces civiliziranja u obliku reprodukcije tvornica oružja i odvratne industrijalizacije koja je svela narode Europe na stanje ropstva i umrtvila među njima najbolje nagone koji su naslijede ljudskog roda.

Ako ne želimo Engleze u Indiji za to moramo platiti određenu cijenu. Tolstoj na to ukazuje. »Ne suprotstavljajte se zlu, ali nemotje ni sudjelovati u zlu – u nasilju, administraciji zakonskih sudova, prikupljanju poreza, i što je još važnije, vojsci; i tada vas nitko u svijetu neće moći porobiti«, strastveno objavljuje svetac iz Jasne Poljane. Tko može osporiti istinitost ovoga što on kaže: »Trgovačka kompanija porobila je naciju od dvije stotine milijuna ljudi. Recite to čovjeku koji nije praznovjeren i on neće moći shvatiti što to znači. Što to znači da je tridesetak tisuća ljudi, koji nisu nikakvi naročiti atleti, već slabi, obični ljudi, porobili dvjesto miliona muževnih, pametnih, sposobnih ljudi koji ljube slobodu? Zar iz brojki ne postaje jasno da Indijce nisu porobili Englezi već oni sami?«

Čovjek ne mora prihvatići sve što Tolstoj kaže – neke činjenice nisu potpuno točne – a da ipak shvati istinitost srži njegove osude suvremenog sistema, što znači – shvatiti i djevolati oslanjanjući se na neodoljivu premoć duha nad tijelom, ljubavi koja je odlika duše, nad grubom ili tjelesnom silom koja izrasta iz nadraženosti naših zlih strasti.

Nema sumnje da u onom što Tolstoj propovjeda nema ničeg novog. Ali, njegovo iznošenje stare istine je osvježujuće snažno. Njegova je logika bespreijkorna. I iznad svega se on trudi da sproveđe u život to što propovjeda. Propovjeda da bi uvjerio. Iskren je i pošten. Zahtjeva našu pažnju.

19. studenog 1910. (Lav Tolstoj je u tom danu učestvovao na velikom mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port Elizabethu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Bloemfontainu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Johannesburgu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Cape Townu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Durbanu, u kojem je predstavljao svoju politiku i moralnu filozofiju. Također je učestvovao na mitingu u Port

postavke pseudo-religije i pseudo-znanosti zajedno s nemoralnim zaključcima koji iz njih proizlaze, a obično se nazivaju "civilizacija".

Vaše pismo, kao i članci u tjedniku "Free Hindustan" i općenito indijska politička literatura, pokazuju da većina narodnih voda više ne pridaže nikakvo značenje religijskim učenjima koja su ponikla u indijskom narodu, i ne priznaju nikakve mogućnosti da se narod oslobodi pritiska kojeg trpi, osim prihvatanjem nereligionskog i duboko nemoralnog društvenog uredjenja pod kakvim žive engleski i drugi pseudo-kršćanski narodi današnjice.

A ipak, glavni ako ne i jedini razlog zbog kojeg su Englezzi uz mogli podjarmiti indijski narod leži upravo u nedostaku religijske svijesti i smjernica za ponašanje koje bi iz nje proizašlo – nedostatak koji je danas zajednički svim narodima Istoka i Zapada, od Japana do Engleske i isto tako do Amerike.

"Ovi koji uočavate nedoumice iznad svojih glava, ispod svojih stopala, i na lijevo i na desno od sebe, ostat će vječne nepoznance sebi samima sve dok ne postanete poslušni i radosni kao djeca. Tada ćete Me naći i našavši Me u sebi, vladat ćete svjetovima, i gledajući iz velikog svijeta u sebi u malu svjet izvan sebe, blagoslovit ćete sve što jest i otkriti ćete da je sve dobro u vremenu i u vama."

Da bih pojasnio svoj stav moram se vratiti malo dublje u prošlost. Mi ne znamo, ne možemo znati i usudio bih se reći ne trebamo znati, kako su ljudi živjeli prije milijuna godina ili čak prije deset tisuća godina; ali pouzdano znamo da kolikogod daleko seže naše znanje o čovječanstvu, ono je uvjek živjelo u posebnim skupinama porodica, plemena i nacija u kojima se većina, uvjerenja da to tako mora biti, pokoravala vladavini jedne ili više osoba – to jest vrlo maloj manjini. Bez obzira na sve razlike u okolnostima i osobama, takvi su se odnosni uspostavljali među različitim narodima za koje mi znamo; i što dublje zaranjam u prošlost to se ne umitnije takav odnos činio podjednako vladarima kao i podanicima presudnim uvjetom da ljudi žive zajedno u miru.

Tako je to bilo svugdje. Ali, iako je taj izvanjski oblik života živio i živi već stoljećima, vrlo rano – još prije više tisuća godina počela je među raznim narodima, usred života baziranog na prisili, nicati misao da se u svakom pojedincu manifestira duhovni element koji daje život svemu što postoji, i da taj duhovni element teži sjedinjenju sa svime što je s njim po prirodi istovjetno, te da taj cilj postiže kroz ljubav. Ta se misao radala u najrazličitijim oblicima; u različita vremena, na različitim mjestima, u manje ili više potpunom i jasnom obliku. Našla je svoj izraz u brahmanizmu, židovstvu, mazdaizmu (Zarathuštrinom učenju), u budizmu, taoizmu, konfučianizmu i pisanim grčkim i rimskim svetacima, kao i u kršćanstvu i muhamedanstvu. Sama činjenica da je ta misao nikla u raznim vremenima, među različitim narodima ukazuje na to da je ona duboko usadenja u ljudskoj prirodi i da je duboko istinita. No, ta se misao začela u ljudima koji su smatrali da se zajednica može održati samo ako nekolicina vlada nad većinom i tako je počelo izgledati da je između toga dvoga nepremostiv jaz. Osim toga u početku je ta misao izražavana samo fragmentarno i tako zapreteno da iako su ljudi prihvatali da je te teoretski istina nisu je u potpunosti mogli prihvati kao vodilju za svoje ponašanje. Od onih je vremena širenje istine u društvu zasnovanom na sili uvijek bilo kočeno na istovjetan način, odnosno oni na vlasti, osjećajući da bi prihvatanje te istine potkopalj nijihov položaj svjesno su je, a ponekad i nesvesno izokretali sasvim krvim objašnjnjima i dodacima, a i suprotstavljujući joj se grubim nasiljem. Tako je Istina – da čovjekovim životom treba rukovoditi duhovni element koji je njegova osnova, koji se očituje kao Ljubav, i koji je čovjeku toliko prirođen, da istina da bi sebi prokrčila put do čovjekove svijesti mora se boriti ne samo protiv opskurnosti s kojom je objavljena i s namjernim i nenamjernim oprekama, već i protiv otvorenenog nasilja, koje je putem smaknuća i kazni nastalo primorati čovjeka da prihvati religijske zakone vladara iako su oni u suprotnosti s istinom. Takvo kočenje i krivo predstavljanje istine – koja ni sama nije bila dovoljno jasno iskazana – javilo se svugdje: i u konfučianizmu i u taoizmu, buddhizmu i kršćanstvu, u muhamedanstvu i u vašem brahmanizmu.

III

"Moja je ruka posijala svugdje ljubav, dajući svima koji su htjeli primiti. Blagoslov se nude svoj mojim diećima, ali mnogo puta ga ona u svojoj slijeposti ne vide. Koliko su malobrojni oni koji kupe darove što u obliku leže kraj njihovih stopala, koliko su brojni oni koji zbog svojeg htijenja okreću svoje oči od njih i jakiju zloga što nemaju onog čega sam im da: mnogi od njih ne samo da prekošno obdaju moje darove već i Mene, Mene koji sam izvor svih blagoslova i njihov Stvoritelj."

KRŠNA

"Ja odvodim iz komešanja i jagme svijeta. Ja ću uljeplati i oživjeti Tvoj život ljubavlju i radošću. jer svjetlost duše je Ljubav. Gdje je Ljubav. Tamo je zadovoljstvo i mir, a gdje su zadovoljstvo i mir, tamo sam i ja."

KRŠNA

"Cilj Onoga bezgrješnog jest djelovati tako da se ne naniši bol drugima, iako bi mogao postići veliku moć kada se ne bi osvrtao na njihove osjećaje.

Cilj Onoga bezgrješnog jest da ne čini zlo onima koji su njemu učinili zlo. Ako čovjek naneše bol čak i onima koji ga mrze bez razloga on će ipak trpjeti strašne muke.

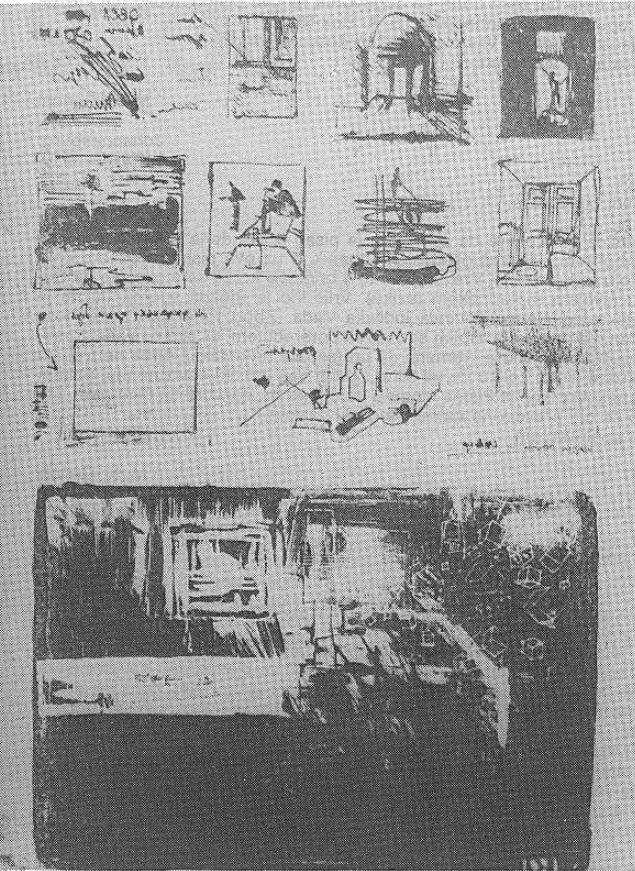
Kazna zlostovima je da se postide sami sebe pred blagošću.

Od kavku je koristi čovjeku najviše znanje ako ne nastoji usisati želje svojeg susjeda baš kao i svoje.

Ako čovjek ujutru želi učiniti nekome zlo, navećer će se zlo vratiti njemu samome."

KURAL

Tako je to išlo svugdje. Nitko nije poricao da ljubav predstavlja vrhunsko moralno načelo, ali je ta istina svugdje bila tako isprepletena sa svim vrstama laži koje su je zapretale, da od nje na kraju nije ostalo ništa osim rječi. Učilo se da je taj najviši moralni zakon primjenjiv samo na privatni život – za kućnu primjenu – ali da se u javnom životu mogu primjenjivati svi oblici nasilja, kao zatvor, smaknuća, ratovi, – kako bi se većinu zaštitilo od manjine zločinaca, iako su ta sredstva dijамetralno suprotna bilo kakvoj ljubavi. I iako je zdrav razum ukazivao da ako neki ljudi uzimaju sebi pravo da odlučuju iko će biti podvrgnut nasiljima svih vrsta zbog dobropitit drugih, da

bi se moglo s druge strane desiti da ti ljudi dođu do sličnog zaključka u pogledu onih koji su njih podvrgnuli nasilju; pa lako su veliki religijski učitelji brahmanizma, buddhizma, a posebno kršćanstva, predviđajući takvo izokretanje zakona ljubavi, stalno ukazivali na nepreskočivi uvjet ljubavi (na trpljenje povreda, uverda i nasilja svih vrsta, bez suprotstavljanja zla zlom) ljudi su nastavili – ne osvrćuti se na ono što čovjeka vodi naprijed – Pokušavati spojiti nespojivo: vrlinu ljubavi i ono što je njoj suprotno – obuzdavanje zla nasiljem. I takav se nazor, unatoč svoje unutarnje kontradiktornosti, tako učvrstio da narod koji priznaje ljubav kao vrlinu, prihvata istovremeno kažniti životni porekad zasnovan na nasilju, po kojem ljudi ne samo da muče već i ubijaju jedne druge.

Dugo su ljudi živjeli u toj očitoj proturječnosti ne opažajući je. Ali došlo je vrijeme u kojem ta suprotnost postaje sve upadljivija misliocima raznih naroda. Stara i jednostavna istina da je prirodno da ljudi jedni druge vole i međusobno se pomažu, a ne da se međusobno muče i ubijaju, postajala je sve jasnija, tako da je sve manji broj ljudi mogao vjerovati mudrovanjima koja su izvrštenje istine učinila vjerodostojnjim.

U prijašnja vremena opravdavalo se upotreba sile i izigravanje zakona ljubavi tako da se vladarima, carevima, sultanicima, radžama, šabovima i drugim vrhovnim glavarima država, propisivalo božanska prava. No, tijekom povijesti čovječanstva slabila je vjera u to naročito, bogom-dano pravo vladara. Ta je vjera na isti način i skoro istovremeno blijedila i u kršćanskim i u brahmanskim svijetu, kao i u buddhičkim i konfučijskim sferama, a u novije vrijeme toliko je oslabila da više ne nadjačava čovjekovo razumsko shvaćanje i istinski religiozni osjećaj. Ljudi su sve jasnije sagledavali stvari i sada većina sasvim jasno vidi besmislenost i nečudorednost podvrgavanja svoje volje volji drugih, sebi jednakih ljudi, kada se od njih zahtjeva da postupaju ne samo protiv svojih interesa već i protiv svojeg osjećaja čudočeda. Moglo bi se pretpostaviti da će se ljudi, izgubivši povjerenje u religijski autoritet božanskih vladara raznih vrsta pokušati osloboditi svojeg jarma. Ali, na žalost, nisu samo vladari koje se smatralo natprirodnim bićima, izvlačili korist iz podjarmljivanja naroda, već su se kao rezultat vjere u ta pseudo-božanska bića tokom njihove vladavine sve širi krugovi ljudi ustoličavali oko njih i u tobobižnjem svojstvu čuvara reda iskoristavali narod. I kada se rasplinula stara obmana o natprirodnoj i bogom danjoj vlasti, ti su se ljudi starali jedino o tome da imenuju novog vladara, koji će kao i dotadašnji omogućiti da narod robuje manjinu.

IV

"Djeco, želite li znati što treba rukovoditi vašim srcima? Odbacite svoje težnje i jagme za onim što je nevrijedno i prazno; oslobođite se svojih pogrešnih misli o sreći i mudrosti, i svojih prolaznih i neiskrenih želja. Raščistite s time i okusiti ćete Ljubav."

KRŠNA

"Ne uništavajte sami sebe. Izdignite se do svojeg pravog Bića i nećete se trebati ničega bojati."

KRŠNA

Nova su opravdanja zamijenila zastarjela, prozirna, religijska... Nova su opravdanja jednako neprimjerena kao stara, ali zato što su nova većina ljudi

ne može razabrati njihovu ispravnost. Osim toga oni koji uživaju vladajući propagiraju nove mudrosti i podržavaju ih tako vješto da one izgledaju opravdane čak i mnogima od onih koji trpe pritisak kojeg te teorije nastoje osmisli. Ta su nova opravdanja nazovi znanstvena. Termin „znanstven“ ima upravo ono isto značenje kakvo je prije imao termin »religijski«, i upravo kao što je prije sve što se zvalo religijsko bilo izvan pitanja samo zato što je religijsko, tako je nepriskosvreno sve što se sada zove znanstvena činjenica. U konkretnom slučaju neosnovano religijsko opravdavanje nasilja po kojem su vladari natprirodne osobe, od Boga određeni (»sva je vlast od Boga...«) nadjačalo je »znanstveno« opravdavanje koje stavlja u prvi plan tvrdnju da je odvijek postojalo trjevenje medju ljudima i da iz tog proizlazi da ono mora postojati i dalje. Ta tvrdnja da ljudi trebaju nastaviti živjeti kao što su vjekovima živjeli, a ne onako kako im ukazuju njihov razum i savjest, »znanost« naziva povjesnom zakonitšću. Daljnje »znanstveno« opravdavanje jest da je medju biljkama i divljim životinjama trajna borba za opstanak koja uvijek omogućava opstanak najpodobnijih, pa se slična borba mora nastaviti i medju ljudskim bićima, – bićima obdarjenim inteligencijom i ljubavlju, osobinama koje nedostaju stvorenijsima koja su podložna borbi za opstanak i preživljavanju najpodobnijih. To je drugo znanstveno opravdavanje.

Treće, najvažnije i na žalost najšire poznato je u suštini drevno religijsko opravdavanje s neznamtom izmjenom: u javnom životu ne može se izbjegći primjena sile u cilju zaštite većine – stoga je nasilje neizbjegno, kolikogod da je poželjno da ljubav bude vodilja ljudi u njihovom međusobnom dodiru.

Jedina osobitost tog opravdavanja koga ga daje pseudo-znanost jest u odgovoru na pitanje zašto neki ljudi imaju pravo određivati protiv koga se može i mora primijeniti nasilje? Znanost odgovara ovako: odluke o primjeni sile predstavljaju volju naroda, koji u obliku svoje vlasti nalazi samog sebe u svim odlukama i akcijama onih koji su trenutno u vlasti. Religija je bila tvrdila da osobe koje donose takve odluke imaju pravo na to zato što su obdarene božanskom moći.

Takva su znanstvena opravdanja principa nasilja. Nisu samo slaba već su potpuno nevrijedna, a ipak toliko su potrebna onima koji zauzimaju povlaštene položaje da oni u njih vjeruju jednako slijepo kao što su prije vjerovali u bezgrješno začeće i zagovaraju ih s jednakim pouzdanjem. A nesretna većina podjarmljenih ljudi tako je zasljepljena pomrom s kojom se te »znanstvene« istine predstavljaju da pod tim utjecajem prihvataju te znanstvene gluposti kao Svetu istinu, kao što je prije prihvataća pseudo-religijska opravdavanja i podvrgava se sadašnjim vlastodršcima koji su jednako tvrda srca, samo što su brojniji od onih nekadašnjih.

v

–*Tko sam ja? Onaj za kojim si tražao, od koga su ti voje djetinje oči s čudenjem irkale u svijet, čiji im obzor skriva stvaran život. Ja sam taj kome si se u svojem srcu molio, neotuđiv od Tebe kao i tvoje pravo da budeš rođen, iako Ti to nije znano. Ja sam ono što je u Tvojoj duši ležalo stotine i tisuće godina. Ponekad Ti usadujem patnju jer me ne prepoznaćeš, ponekad podizam glavu, otvaram oči i pružam ruke zazivajući Te nejzno i tlu, ili pak snažno zahtjevam da se pobuniš protiv željeznih okova koji Te vezuju za zemiju.*“

KRŠNA

Tako su se stvari odvijale, i još uvijek se tako odvijaju u kršćanskom svijetu. Ali, mogli bismo se nadati da se u ogromnim brahmanskim, buddhističkim i konfucijskim svjetovima ova nova znanstvena predrasuda neće ustoličiti, i da će Kinezi, Japanci i Hindui, nakon što im se oči jednom otvore u vezi religijske obmane koja je opravdavala nasilje, izravno napredovati do priznavanja zakona ljubavi, kojeg su toliko silno naglašavali veliki Istočni učitelji. Ali, znanstvena predrasuda koja je zamjenila religijsku, prihvaćena je i sve se čvrše ukorijenju na Istoku.

U svojem tjedniku vi ste objavili kriticu koja bi trebala rukovoditi djelovanjem vašeg naroda: „Otpor agresiji nije samo opravdan, već je nužan, nepružanje otpora vrijeda i altruzizam i egoizam.“

A ljubav je jedini put kojim se čovječanstvo može izbaviti iz svih zala i ona je jedini način da se vaš narod izbavi iz ropstva. U davnina vremena medu vašim je narodom naročito snagom i jasnoćom isticanja ljubav kao religijski temelj ljudskog života. Ljubav i otpor nasiljem spram onih koji nam nasez zlo, toliko su međusobno u suprotnosti da ovo drugo u potpunosti uništava značenje i smisao pojma ljubav. I što iz tog proizlazi? Laka srca, u dvadesetom stoljeću vi, pripadnici religioznog naroda, opovrgavate njegov zakon, osjećajući se znanostčku prosvjetljeni i time opunomoćeni, ponavljate (namojeti to shvatiti kao uvredu) zapanjujuću glupost, koju su vam usadili pokloniti primjene sile – neprijatelji istine, prvo sluge teologije a onda znanosti – vaši evropski učitelji.

Tvrđite da su Englezovi porobili vaš narod i drže ga u potčinjenosti jer na rod nije bio dovoljno odlučan u otporu i nije se silom suprotstavio sili.

Ali upravo je obrnuto! Ako su Englezovi porobili narod Indije to je zato što je taj narod priznavao i priznaje sile kao temeljno načelo društvenog potreka. U skladu s tim načelom on se pokoravao svojim sitnim radama i u njihovo ime zatratio samog sebe, borio se s Evropljanima, Englezima i sada se ponovo pokušava protiv njih boriti.

Trgovačka kompanija zavladala je narodom od dvije stotine miliona ljudi! Recite to bilo kojem čovjeku bez predrasuda i on to neće moći shvatiti! Što to znači da je trideset tisuća ljudi, koji su nisu neki atlete već prilično slabici, obični ljudi, pokorili dvjesto miliona snažnih, razumnih, sposobnih i slobodoljubivih ljudi? Zar ti brojevi ne kazuju da ustvari nisu Englezovi pokorili Indijce, već da su Indijci sami sebe povegli u ropstvo?

Kada se Indijci žale da su ih Englezovi zarobili, to je kao da se pijanci žale da su ih zarobili trgovci pićem koji stanuju medju njima. Recite im da bi mogli prestatи piti, a oni će vam odgovoriti da su se toliko privikli na piće da ne mogu apstimirati i da trebaju alkohol da bi imali snage. Zar nije ista stvar s milionima ljudi koji se pokoravaju malom broju pripadnika vlastitog ili nekog drugog naroda?

Ako je narod Indije pokorila sile to je samo zato što on živi i živio je po sili, a ne prihvata vječni zakon ljubavi, rođenjem dan čovječanstvu.

„Sažaljenja je dostojan i glup je čovjek koji traga za nečim što već ima, ne znajući da to ima. Da, jadan je i glup onaj tko ne poznaće blaženstvo koje ga okružuje i koje sam mu podario.“

KRSNA

Kada će ljudi živjeti u skladu sa zakonom ljubavi koji je njihovim srcima prirođen i još im je i riječu obznanjen, sa zakonom koji isključuje svaki ot-

por nasiljem a time i svako sudjelovanje u nasilju, čim počnu tako živjeti neće više biti moguće da stotinjak ljudi porobi milione, već ni milioni neće moći porobiti jednu jedinu osobu. Ne suprotstavljajte se onome točno zlo i ne sudjelujte u zlu, bilo u onom koje se čini administrativnim kanalima, sudovima ili prikupljanjem poreza, a iznad svega u služenju vojski? – i nitko na svijetu vas neće moći učiniti svojim robom.

VI

–O, Ti, što sjediš u uzama i stalno tragaš i vapiš za slobodom, tragaj samo za ljubavlju. Ljubav je mir i to mir koji pruža savršeno zadovoljstvo. Ja sam klijuč koji otvara dveri rijetko otkrivane zemlje u kojoj ćeš naći sušto zadovoljstvo.“

KRŠNA

Ono što se sada događa narodima Istoka i Zapada slično je onom što se dešava svakoj osobi kada prelazi iz djetinjstva u mladalačku dob, i iz mlađosti u zrelost. Čovjek gubi ono što je do tada rukovodilo njegovim životom i živi neusmjeren, neiznašavši još nova mjerila primjerena svojoj dobi, pa izmišlja sve moguće poslove, brige, prepreke i zaborave da bi skrenuo svoju pažnju i besmislu svojeg života. Takvo stanje može dugo potrajati.

Kada neka osoba prelazi iz jednog razdoblja života u drugo nastupa trenutak nakon kojeg više ne može nastaviti s besmislim aktivnostima i uzburdenjima već mora shvatiti da iako je prerasla ono što je prije bilo njezina vodilja to ne znači da mora živjeti bez ikakve razumne usmjerenošt, već da mora živat sebe ubolioći neko shvaćanje života u skladu sa svojom dobi i dokučiši ga rukovoditi se njime. Ista se stvar mora desiti i u razvoju čovječanstva. Ja vjerujem da je sada nastupio trenutak za to – ne u smislu da je 1908. upravo neka klijučna godina, već da u novije vrijeme kontradikcija na kojoj se bezava čovjekov život izaziva izuzetan stupanj napetosti: s jedne strane postoji svijest o blagovornosti zakona ljubavi, a s druge postjeći životni poredek, koji je stoljećima uvjetovao uplašen, rastran, nemiran i tegoban način života, u suprotnosti sa zakonom ljubavi i sadzdan na primjeni sile. S tom se kontradikcijom moramo suočiti, i njezin razrješenje neće pogodovati preživjelom zakonu sile, već istini koja je živjela u srcima ljudi do davnih davnina: istina da je zakon ljubavi u skladu s prirodom ljudi.

No, ljudi tu istinu mogu shvatiti u punoj mjeri tek kada se potpuno oslobođe svih religijskih i znanstvenih predrasuda i svih krivih tumačenja koja iz njih proizlaze, kao ekonomskih zakona, zakona borbe za opstanak itd., kada bi se ljudi oslobođili strašne gomilne ispraznih vježbi svojih nižih sposobnosti uma i pamćenja zvanih »znanosti«, i bezbrojnih razdoba svih vrsta povijesti i antropologija, homiletička, bakteriologija, prava, kozmografija i strategija – čije je ime legija – i oslobođili se svega opasnog i zaglupljujućeg balasta – sam bi po sebi postao jasan i obvezan za svakoga jednostavan zakon ljubavi, urođen u čovjeku, svakom dostupan, rješenje svih pitanja i dvojbi.

VII

„Djeco, pogledajte cvejtote svojih stopala, nemojte ih zgaziti. Gledajte ljubav u sebi i ne ospavajte je.“

KRŠNA

„Postoji viši razlog koji nadilazi sve ljudske misli. Dakle je i blizu. Prožima sve svjetove, a u isto je vrijeme viši od njih.“

Čovjek koji vidi da su sve stvari sadržane u višem duhu ne može prezirati jedno stvorenje.

Za onoga kome su sva duhovna bica jednaka onom najvišem, za njega nema obmane ni boli.

Oni koji nemaju znanja i predaju se pukim religijskim obredima u dubokoj su tamni, no oni koji se bave neplodnim meditacijama još su u većoj tamni.“

UPANIŠADE. Iz VEDA

Doista u našem je vrijeme potrebno raščistiti sve te stvari da bi čovječanstvo izbjeglo nedaka koje si je namaklo, a koje su postale krajnje intenzivne. Bilo da se Indijac nastoji oslobođiti jarma Engleza ili bilo koga drugog, on se bori protiv silnika iz vlastitog ili stranog naroda, – bilo da je on crnac koji se brani od Sjeverno Američke ili Pruske, Ruske ili Turske vlade, čovjeku koji želi najveće blagostanje samom sebi ili svim ljudima – nisu potrebna objašnjenja ni opravdanja starih religijskih predrasuda kako su ih uboliožili vaši Vivekanande, Baba Bharate i drugi, ili velik broj sličnih kršćanskih interpretatora i izlagачa priče koja nikome nije potrebna, kao ni bezbrojne znanstvene teorije o stvarima koje nisu samo nepotrebne nego čak uglavnom štetne. (Na duhovnom području ništa nije neutralno: ono što nije korisno, štetno je.)

Ni Indijcima kao ni Englezima, ni Francuzima ni Njemicima, ni Rusima ne traju istovi i revolucije, niti sve moguće vrste konferencija, kongresa, niti brojna genijalna pomagala za navigaciju podmornicama ili zrakoplovima, niti moćni eksplozivi, niti svi mogući komfori koji uvećavaju uživanje bogatih vladajućih klasa, niti nove škole i univerziteti s brzobojnim znanstvenim organizacijama, niti porast broja papira i knjiga, ni gramofoni i kina, niti one djetinjaste i uglavnom iskvarene gluposti što se nazivaju umjetnost – potrebuje je samo jedna stvar: spoznaja jednostavne i jasne istine što ima svoje mjesto u duši koja nije zaglupljena religijskim i znanstvenim predrasudama – Istine da za naš život važi jedan Zakon – zakon ljubavi, koji donosi najvišu sreću svakom pojedincu i u cijelom čovječanstvu. Oslobođite svoje umove od onih monumentalnih imbecilnosti koje ste prerasli a koje vam sprečavaju tu spoznaju, i istina će odjednom izniknuti iznad pseudoreligijskog besmisla koji ju je zapretao, nesumnjiva, vječna istina urođena čovjeku, jedinstvena i uvek ista u svim velikim religijama svijeta. Ona će u pogodnom trenutku nići i izboriti sebi put do općeg priznanja, a besmisao koji ju je zakrivo re nestat će sam od sebe, a s njime i sva zla od kojih čovječanstvo sada pati.

„Djeco, gledajte gore svojim prečišćenim očima i otkrit će vam se svijet Radosti i Ljubavi, razuman svijet kojeg je stvorila Moja mudrost, jedini stvaran svijet. Tada ćete znati što je ljubav učinila od vas, što vam je Ljubav zavještala, što ljubav zahtijeva od vas.“

KRŠNA

Jasna Poljana,
14. prosinca, 1908.

Izbornika »VEĆA INDIJA« (sastavljač: Kalidas Nag), izdavač: »The Book Centre Public Limited« Ranade Road, Bombay – 28, 1960. g.

Prevela s engleskog Rujana Kren

polja 231